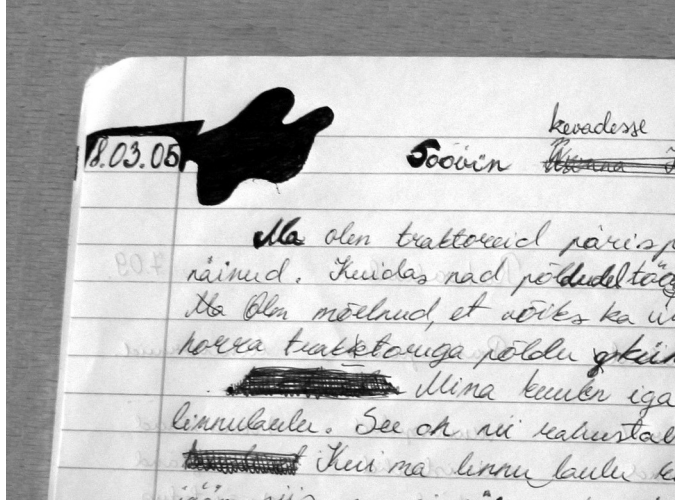

“Kirjutamine ei peaks olema noore inimese jaoks mitte mure, vaid ka rõõm,” tõdeb Maia Rõigas.

Reeglirakenduste jäikus ja paindlikkus

Maia Rõigas

Tartu Ülikool

Igasugused reeglid on inimeste loodud, osa neist peaksid olema jäävad, osa mitte. Õigekeelsusreeglid kujutavad endast õigekeelsuslaste kokkuleppeid, need on väga vajalikud, aga üldsegi mitte igavesed ega muutumatud. Samas vajab nende rakendamine teatud paindlikkust, sest kõiki üksikjuhte ükski reegel ette näha ei suuda.

Õigekeelsuse ja stiili õpetamisse suhtutakse harilikult kui vigade vältimise õpetamisesse. Enamasti õigekeelsuslaste töö selle ümber keerlebki. Eksisteerib aga (ja väga realselt) ka oht, et vigu nähakse seal, kus seda vaja polegi. Me püüame väga õpetada õiget keelt, õpetada vigu vältima. On aga olemas veel keerulisem õigekeelsusteema: kuidas õpetada õigeid asju mitte vigasteks pidama.

Mõni aeg tagasi analüüsis üks bakalaureusetöö riigikirjandite vigu. Selles oli ilma igasuguse kriitikata küsitavusvigadeks loetud suur hulk ilmselt hindajate poolt küsimärgistatud lõike ja väiteid, milles mingeid vigu polnud. Üsna hiljuti valmis teine bakalaureusetöö, mille autor pidas vigasteks igasuguseid superlatiivi mitmusevorme. Ja kolmandas peeti sõnastusvigadeks väljendeid *läbi aegade* ning *läbi aastate*.

Siinkirjutatu on välja kasvanud aastatepikkustest kirjandite ja riigikirjandite parandamistest ja hindamistest. Riigikirjandite parandavad meie kogenud ja asjatundjad õpetajad, õppejõud ning ka muidu filoloogid, kelle seas on vähem ja rohkem nõudlikke ning ka eriti rangeid. Ise kuulun täie teadmisesiga leplikumate hulka ja loen veaks ainult selle, mida kohe

mitte kuidagi märkimata ei saa jätta. Seetõttu ongi lugemisvoorudes minusuguste paarilisteks eriti ranged inimesed.

Kirjandite teise voo lugejad hindavad esimese hindaja parandatud töid, kus vead on tekstis punasega tähistatud ja hindamisel arvestatavad ka servale märgitud. Selles teise hindaja rollis olen ma tihti hädas ega saa aru, miks on punaseks maalitud ka need sõnad, laused ja lõigud, kus mina viga ei leia. Hoopis rohkem on aga neid olukordi, kus ma küll vigu näen, aga ei tahaks neid hindekaalulisteks pidada. Ja siis tekivad mul küsimused, mida ja kas, kui palju ning kes peaks tegema, et pilt nii drastiline ei oleks, et töö kirjutatud õpilasest ja tema hindest nii kahju ei oleks.

Omaette teema oleks, et eksisteerivad ka kerged käärid teadusliku ja kooligrammatika vahel (*des-* ja *mata-*lühendi kirjavahemärgistamine). Teaduslik grammatika on leebem (vt 2).

Alljärgnevas näiteid hindajate ülinõudlikkusest ning lahendamist vajavast probleemist, kuidas seda nõudlikkust paindlikumaks muuta. Sealjuures on mitmed asjaolud, mille suhtes eksimist on nähtud, ainult aimatavad ning osalt ka mitmeti tõlgendatavad. Ja kuidas sellesse kõigesse suhtuda?

1. Ajavormi ühtlustamise liiga range nõue.

“Maailmas leidub asju, millest harva räägitakse, kuid mis ometi *eksisteerivad* juba ammu.” “Meie tänavapilti *ilmusid* autod, mis reostavad õhku ja hõrendavad osoonikihti.”

Täiesti aktsepteeritavad laused (samal teemal vt ka 12, lk 105–115). Minevikuline pealause ei nõua igal juhul ka minevikulist kõrvallauset.

2. Liigne nõudlikkus ainsuse-mitmuse osas.

“Harva jäi aega *ajaviideteks*. Puhkusteks ja naudinguteks oli aega vaid rikastel.” “Tavaliselt peetakse mehi tähtsamateks.” “Arvutimängud on muutunud üha paremateks ja realistlikumateks.” “Muutume kättemaksuhimulisteks, ahneteks.” “Kuid nüüd on naised võitlustes oma õiguste eest eesmärgini jõudnud.” “Kuid mida enam on aeg edasi läinud, seda rohkem on *need* meestele allutatud koduperenaised *endile* õigusi nõudma hakanud.” “Alati on peetud mehi tähtsamateks kui naisi.” “On sadu tuhandeid servereid, *milledes* pesitseb viiruseid ja anti-viiruseid.”

Tõepoolest, väljenduse ökonoomias lähtudes võiksid neis lausetes mitmuslikud vormid ainsuses olla, aga mis neil siis mitmuslikenagi viga on?

3. Tegumoerangus

“Ometi *oldi* tugevad, kuna usuti, et kunagi *jõuavad* nad tagasi oma maale.”

Ei ole vajadust nõuda, et pea- ja kõrvallause peaksid kindlasti samas tegumoes olema.

4. Kuidas suhtuda tegusõna omama vormidesse?

Kindlasti kuuluvad need eelkõige kantseleikeele valda. Osutatud on vene keele tarbetule mõjule, ehkki: ega see inglise *have*'gi midagi muud ole. Tasub küll õpetada, et parem on mitte neid vorme tarvitada ja tuleks väljenduda eestipäraselt. Aga kas ikka tasub riigikirjandis järgmistele lausetele punasega kallale minna ja neid vigasteks pidada? Ja hinde panekul veana arvesse võtta?

Kindlasti on *omama* vormid õigel kohal siis, kui tegu juriidilise omandisuhtega, aga ehk võiks mujalgi leplikum olla, kui nad korduma ei kipu ja kui neid tekstis liiga tihedalt ei ole. “Seaduslikult kehtestatud piirid *omavad* kindlat sisu.” “Siiski *omab* ka suhtlemine teatud piiranguid.” “Need näitajad nii suurt rolli *ei oma*.” “Haridus *omab* suurt tähtsust.” Eesti keele käsiraamat jätab siin manööverdamisruumi (3, lk 388).

5. Teonimi igal juhul keelatud.

Niinimetatud nominaalstiil pole tõesti tervitav ja liiga sage teonimetarvitus on üks teksti keerukuse näitaja (6, lk 16–21; 7; lk 8, lk 37–41). Aga miks peaksid teonimed igal juhul keelatud olema?

Ilmselt poleks mõtet vigasteks pidada järgmisi lauseid. “Raha kõige lihtsamaks hankimise viisiks on tegelemine ebasüüdsate asjadega.” “Heal ja kurjal vahetegemist õpitakse juba noores eas.” “Üks eesmärkidest peab olema vaatamata piirangutele just oma tõelise mina säilitamine.” “Ega see töötegemine kerge ole.” “On ju ka ütlemine, et jagatud mure on pool muret.”

6. poolt keelamine.

Tõepoolest tihtipeale tarbetu, ehkki tavaväljendites täiesti loomulik (13, lk 65). Kas ja kui vigased on ikka järgmised laused? “*Riigiettevõtte poolt* polnud see sünnis tegu.” “Ei järgne kohtumõistmist *külarahva poolt*.” “Vajatud nõuanded *sõbra poolt* jäävad tulemata.” “*Tehnika poolt* pakutav ei ohusta ainult mõttemaailma.”

Saaks jah ilma selle *poolt*-sõnata läbi küll. Aga kas tingimata peab teda siin vältima?

Kui lauses “Kes ei sooviks olla *teiste poolt* armastatud?” on sõnadele “teiste poolt” punane jutt alla tõmmatud ning servale kolm hüüumärki pandud, siis liigub mõte kuidagi juuksekarva lõhkiajamisele.

“Kes ei sooviks olla *teiste poolt* armastatud?” “Piirid meie ümber on aga seatud *teiste inimeste poolt*.” “Aastaid tagasi *ulmekirjanike poolt* kirjeldatud sündmused on tänaseks tõsi.” “Suur asi on olla armastatud perekonna ja lähedaste *poolt*.” “Kasiinod on loodud *programmeerijate poolt*.” “Algul *rahva poolt* lubatu võib mõne aja pärast muutuda keelatuks.” “Piirid on paika pandud *inimeste poolt* ja juba väga ammu.” “Naisele määrati *kohtu poolt* karistus.” “Ning sa teed oma otsuse, mis aga *tahes või tahtmata* on mingil määral *teiste poolt mõjutatud*.” “Kuid need on sageli mõjutatud *ümbritseva poolt*.” “Meie taotlused on *teiste riikide poolt* tunnustatud.”

7. läbi... keelatud.

ÕS ei soovita seda põhjuslikus tähenduses. Aja väljendajana pole sellel sõnal aga viga midagi ning miks ei võiks seda ka muus funktsioonis kasutada?

Näiteks on vigasteks peetud, aga poleks vaja pidada, järgmisi lauseid. “*Läbi aastasadade* on mehe ja naise roll olnud erinev.” “Teekond iseendasse viib *läbi maailma*.” “Kõike *läbi virtuaalmaailma* kogeda on vale.” “Paljud filosoofid on *läbi aegade püüdnud* mõista...” “Inimeste ellusuhtumine on olnud *läbi aegade* erinev.” “Tõsiseidki probleeme saab *läbi huumori* näha.” “*Läbi ajaloo* on kirjanikud meieni toonud elu ülimaid tõdesid.” “*Läbi aegade* on väärtused nii tegelikud kui ka näilised.”

8. tänu sellele

Sobimatuks peetakse tarvitust juhtudel, kui tegelikult millegi eest tänada pole, kui sisu on pigem kahetsusväärne. Aga kas on vaja pidada? “Raha oli Goriot’le tähtis, sest *tänu sellele* tütreid armastasid teda.” “*Tänu sellele* on naiste tähtsus maailmas kasvanud.” “Peale vaimsete piiride *limiteerivad* meid veel ka seadused, mis *tänu* oma tihti raskele sõnastusele pole alati mõistetavad.” “*Tänu arvutitele* langevad paljude õppurite hinded.” “*Tänu kurjuse* olemasolule tunneme ära ka hea.” “*Tänu nendele* õppetundidele olen püüdnud rääkida tõtt.” “*Tänu sellele* on tekkinud lahkelsid.”

9. Rõhutavat sõna peetakse veaks.

Rõhutavad sõnad *aga, nii, ka, justkui, ju, üpriski, tõesti, siis, üks, ikka* võivad olla vahel küll tarbetud, aga see ei tee neid veel vigasteks. Mõningane liiasus on keelele täiesti omane ega pruugi olla taunitav.

aga – “Siis *aga* pole meie kõrvale kedagi jäänud.”

nii – “Mulle öeldakse, et ma olen *nii* närviline inimene.” “Timotheus von Bock on *lausa nii* rahvuslik, et julgeb keisrile kõik otse välja öelda.”

ka – “Kunagi saan selle abi eest *ka* midagi vastu.” “Nüüd hakkavad *ka* naised oma õigusi kaitsma.” “*Samuti on ka* väärtustega.”

justkui – “*Inimestel tundub tihti olevat justkui mingi kartus* kellestki halvasti mõelda.”

ju – “Oli see *ju* tingitud asjaolust, et esmakordselt oli saadud oma riik.” “Surevad ohustatud loomaliigid *ning on ju* kõigile teada ka põhjused.” “Kõik siin elus ei ole *ju* ostatev ega müüdav.”

üpriski – “Inimese siseheitlestest surub headus *üpriski* tihti ka kurja tagaplaanile.”

küllaltki – “Elu on seadnud meile rohkelt takistusi. *Küllaltki* tihti ei osata enam eristada headust kurjusest.”

tõesti – “Eesti *tõesti pole* selline.”

siis – “Kas eristatakse *siis* mehi naistest?”

üks – “Paljud sooviksid, et neil oleks *üks* tore ja armastav perekond.”

ikka – “Kui *ikka* vanematel ei ole aega lastega tegelda, siis...”

see kõik – “*See kõik on* mingites raamides.” “*Kõik see* viis ta aina sügavamasse masendusse.” “*Selle kõige tõttu* on arvuti oluline roll *hariduse arengu* seisukohalt.” “*Nad kõik* ihkavad osaleda olümpiamängudel.”

10. Sõnajärg liiga reglementeeritud.

“*Sellised inimesed on õnneks tänapäeva maailmas vähemuses.*” “*Lihtrahvast on vähestel selleks võimalusi.*” “Kas *oskavad kõik* õigesti otsustada?” “*Samuti teiste seisukohad võivad* meid mõjutada.” “Naised tahavad õppida ning *teha tööd.*” “*Nad väljendavad seda rahumeelselt. Vägivalla asemel hoopis tegelevad loovate aladega.*” “*Elu on üllatustest pungil, nii headest kui halbadest.*” “5. Selliseid 6. inimesi 2. on 1. tänapäeval 3. väga 4. vähe.” “*Kui ma nendega veel internetisuhitlemises olin, jätsin oma koolikaaslased tagaplaanile.*”

(Eesti keele sõnajärjekorra vabadustest vt juba 9, lk 55 jm; 1, lk 24–41; 11).

11. Sihitise käände ranged nõuded

ei pea liiga üheselt paigas olema. Tihti on võimalikud mitmed variandid. Näiteks võib öelda ja kirjutada mõlemat moodi järgmistest lausetes. “*Tööandja eelistab võtta alluvaks kiire töötaja.*” “*Tööandja eelistab võtta alluvaks kiiret töötajat.*”

Täiesti korrektne on ka järgmine lause. “Vanemad on mind õpetanud ja kujundanud mu eluhoiaku.” Ehkki võib vabalt öelda ka: *kujundanud mu eluhoiakut.* (Samal teemal vt ka 4, lk 91–98; 3, lk 378.)

12. ja ei ning ega vahekord.

Üsna loomulikud on järgmised laused (vt ka 3, lk 374). “Mina olen juba valiku teinud *ja ei* kavatse seda muuta.” “Olin siis liiga nõrk *ja ei* osanud endale aru anda.” “Konfliktid on praegu *ja ei* kao ka kuhugi.” “See oleks vägivaldne *ja ei* tooks head.” “Ta on väga enesekindel *ja ei* lase end mõjutada.”

13. ega...ei

“*Ega ometi* naine *ei* tohtinud mehest targem olla.” “*Ega* siis iga inimene *ei* pea *ju* ise liiklusõnnetust läbi tegema.” “Vahel siseheitlestest *ei* pruugi *ei* headus ega ka kurjus peale jääda.” “Me ei saa osta ega müüa *ei* ilu *eiga* armastust.”

14. 1. ja 2. isikut ei sallita. Soovitakse ilmselt umbisikulisust.

“Kas *ma* siis pean aina tööd rabama?” “Kogu elu saadavad *meid* nii hingelised kui materiaalsed väärtused, mille tähtsust ei oska *me* alati õigesti hinnata.” “*Ma* leian, et see on õige.” “*Me* peame sellega arvestama.” “*Me* kõik loodame, et seda kunagi ei juhtuks.”

15. Sidesõna lause algul keelatud. Miks?

“*Ja* mis toimub sellise inimese hingeelus?” “Alati keegi kuskil kannatab. *Ning* meeste ja naiste vahelistes suhetes kannatab naine.” “*Kuid* kõik nii ei arva.” “*Kuid* kõike tuleb arvestada.” “*Kuid* minu jaoks on eeltoodu siiski olulisem.” “*Kuid* kas me elus on ka teisi väärtusi?”

16. Hakitud tekst igal juhul keelatud.

Ei peaks aga olema. Kõik laused ei pea olema täislaused. Need mittetäielikud laused muudavad teksti tihti vaheldusrikkamaks ja elavamaks. Hariilikult on täiesti arusaadav, kas selline tekst on stiilitaotluslik või johtub stiililisest abitusest. Hakitud tekst (punktiga lõhutud lause, amputeeritud lause) teeb rütmi rahutuks, aga ka ekspressiivseks (9, lk 57).

“Enamasti on selleks vaja äärmuslikku olukorda. __ Situaatsiooni, kus ei saaks jätkata tavalist *rada mööda.*” “Mis on kunsti eesmärk? Kas kehtivate seisukohtade süvendamine, idealiseerimine? __ Või ka oma isiklike vaadete illustreerimine?” “Maailmas eksisteerib kurjus kõikjal. __ Seda isegi muinasjutudes, kus on nii häid kui halbu tegelasi.” “Internetis leidub palju infot teadusest ja leiutistest. __ Kohati isegi liiga palju.” “Elame 21. sajandil — võrdõiguslikkuse ja liberaalsuse ajastul. __ Sajandil, mil meest ja naist aktsepteeritakse võrdsematena kui kunagi varem.” “Naistel on suurem võimalus häälekalt kaasa rääkida. Seda alal, kus aegade algusest on domineerinud meessugu.” “Tähtsaimad on ausus, armastus, usk ja lootus. __ Need, mis meid elus hoiavad.” “Suhtumine meid ümbritsevasse on muutunud. __ Eeskätt rahasse, õnne, võrdsusse ning oma päritolusse. Ühe põhjusena kindlasti tänu integratsioonipoliitikale.”

17. Liigne märginõudlikkus.

Küsimarki peetud veaks. “Kaua aega on selline sugudevaheline jaotus püsinud, kuid kas see ka jääb nii meie kiiresti muutavas maailmas?”

Liigne komanõue. “Vaatamata oma ennastsalgavale tegevusele __ teevad nad aga hoopis rohkem kahju.” “Võrreldes minevikuühiskonda tänapäevasega __ näeme palju uut.” “Võrreldes erinevaid variante __ ei tohiks eestlased häbi tunda.” “Tuleb austada oma lähedasi __ hoolimata nende rikkusest või vaesusest.” “Meie rahvas on suures vähemuses __ võrreldes naaberriigiga.” “Võrreldes minevikuga __ on naissoole rohkem lubatud.” “Hoolimata muutustest maailmas __ on mõnedes riikides säilinud mehe kui pealiku positsioon.” “Võrreldes esivanematega __ on tänapäeva elu palju muutunud.” (Vt ka 15, lk 306–321. Tõsi küll, kogu koolikirjanduses need reeglid veel jõudnud polegi.)

18. Kõnekeelsus igal juhul taunitav.

Kas ikka on? Piiritunnetus ja piiride tajumine on selles suhtes

väga individuaalsed ning raske on öelda, kus täpselt kehtivad Mihkel Kampmanni sõnad, et kirjatööde keel lähenegu hari-likule kõnekeelele, olgu elav, värsk ja kujukas (5, lk 211).

“Tähtsaks peetakse seda, kes tuleb kooli uue *mersuga*.” “Tugev *trenn* ja suur tahe võivad teha imet.” “Tänapäeval on *telekad*, *videomakid* ja mikrolaineahjud.” “Kui keegi võõras tuli nende alale, siis *sai ta tappa*.” “Nad üritavad *nii-öelda ratsa rikkaks saada*.” “Olin siis *oma arust* kõige targem inimene.” “Minu *arust* on see sajand mõttemallide muutja.” “Arstid *panid mu uuesti käima* ja ma olen neile tänulik.” “Kindlaid piire siin *maamuna* peal ei ole.” “Nädalas oli ta viiel päeval *kaifi all*.”

asi, asjad – “Siin ilmas on *need asjad* juba nii.” “21. sajandil on väga palju *asju* murranguliselt arenenud.” “Kust nad siis *kraami* said, kui ise ei ostnud?” “Kindel on aga üks *asi*, et vastus peitub lapsepõlves.”

19. Kordustörje liiga tugev.

“Õpetussõnad sööbivad *talle* mällu. Vanemaks saades teeb ta nendest oma järeldused.” “Enne oli isamaalisust palju rohkem ja *seda sellepärast*, et inimesed teadsid, mida nad tahavad.” “Tuleks vaadata natuke enda *ümber* ringi.” “Kui me vaatame oma kodumaadki, siis näeme siingi palju vihkamist.” “Isa oli minu jaoks *keegi, kellelt* võis alati midagi nuruda.”

Tuleb vahet teha sõnakorduse kui saamatuse ja kui stiilivõtte vahel (10, lk 45), ehkki see vahe tihti eriti selge polegi. Viimasel juhul aga oleks õige otsustada kirjutaja kasuks.

20. Tarbetu kommentaar või sissejuhatus.

Kas ikka tuleb stiiliveana käsitleda? “*Räägin siis lühidalt praegusest Eestist*.” “*Asi on selles*, et inimesed tihti enne tegutsesid, siis alles mõtlevad.” “*Tooksin veel ühe näite*.” “*Me kõik teame*, et inimesed elavad siin maa peal umbes 75 aastat.”

21. Hindaja jaoks ebatraditsiooniline väljend.

Sõnavalikunõue ei pruugiks liiga range olla. “Kümme käsku ei suuda meid enam *kinni hoida*.” “Üha enam *tungib juurde* uusi muusikastiile.” “Siinkohal *lõõb välja armastus* raha vastu.” “Mina olen *realistlikult* mõtlev inimene.” “Inimesed peaksid *kõvasti* oma mõttemaailma muutma.” “Meid ümbritsev loodus hävineb *tasa*, aga kindlalt.” “*Viletsus on meie maailmas tunduvalt laienenud*.” “Mõnel vähem, teisel *rohkemal* määral.” “Masinate heitegaasid on kahjulikud.” “Alanud sajandit võib *tembel-dada* ka võrdõiguslikkuse aastasajaks.” “*Teema ümber tehtud poleemika on õigustatud*.” “*Nõndanimetatud* nõrgema soo esindajaile on antud vabadus olla meestega “ühel pulgal.” “Pürgime parema *elujärje* poole.” “Paljud naised olid meestega *enamalt jaolt* võrdsel tasandil.” “*Võib öelda, et naise roll on muutumas maailmas pidevalt suurenenud*.” “Samas ei saa ma enam kuidagi hakkama *arvuti abistava käeta*.” “Mets toodab ja samas ka puhastab *õhku*.”

22. Põhjuslik kuna keelatud.

“Ma ei teinud seda, *kuna* ei pidanud õigeks.” (Vt ka 9, lk 36.)

23. Superlatiivi mitmus keelatud

“*Parimad* sõitsid võistlustele.” “Võidavad ikka *tugevaimad*.”

Kommentaariks on vist parim tsiteerida Henn Saarit: “Mina tahaksin, et teile meelde jääks, et eesti ülivõrre saab kasutada ja sageli on ainuõige kasutada mitmuses ning et ülivõrre on

meil ülepea esivanemate armust keeles olemas ja tulgu nuhtlus selle pealae peale, kes püüab teda kooletada” (14, lk 36).

Kokkuvõtteks. Jah, emakeeleõpetuse üks põhieesmärke on kõikidel aegadel olnud korrektne väljendusoskus nii kõnes kui kirjas. Seejuures ei tohiks unustada, et kirjutamine ei peaks olema noore inimese jaoks mitte mure, vaid ka rõõm. Samuti tasuks meenutada väga ammust tõdemust, et kui keelt üleliia normima hakata, viib see keele kasutaja südamest ära.

Kirjandus

1. Ehala, M. Eesti keele baassõnajärjest. – Keele kannul. Pühendusteos Mati Ereli 60. sünnipäevaks 12. märtsil 2001. Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli toimetised 17. Tartu Ülikooli Kirjastus, 2001.
2. Erelt, M., Kasik, R., Metslang, H., Rajandi, H., Ross, K., Saari, H., Tael, K., Vare, S. Eesti keele grammatika II. Tallinn, 1993.
3. Erelt, M., Erelt, T., Ross, K. Eesti keele käsiraamat. Teine, täiendatud trükk. Eesti Keele Sihtasutus, 2000.
4. Erelt, M. Sihitis. – Keelenõuanne soovitab 2. Erelt, T., Erelt, M., Raadik, M., Leemets, T., Mäearu, S. Eesti Keele Sihtasutus, 2000.
5. Kampmann, M. Eesti keele õppewiis. Tallinn, 1918.
6. Kasik, R. Õiguskeele lauseehitus. – Õiguskeel 1. Tallinn, 1995.
7. Kerge, K. Keele variatiivsus ja *mine*-tuletus allkeelte süntaktilise keerukuse tegurina. Tallinna Pedagoogikaülikool. Humanitaarteaduste dissertatsioonid 10. TPÜ Kirjastus, 2003.
8. Kerge, K. Nominalisatsioon ja nominaalstiil. – Oma Keel nr 2, 2005.
9. Kindlam, E. Meie igapäevane keel. Tallinn, 1976.
10. Liivaku, U. Sõnakordusest. – Kust king keelt pigistab. Tallinn, 1978.
11. Lindström, L. Finiitverbi asend lauses. Sõnajärg ja seda mõjutavad tegurid suulises eesti keeles. Dissertationes Philologiae Estonicae Universitatis Tartuensis 16. Tartu Ülikooli Kirjastus, 2005.
12. Metslang, H. On the use of the Estonian past tense forms through the last one hundred years. — Estonian: typological studies II. Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli toimetised 8. Tartu Ülikooli Kirjastus, 1997.
13. Mäearu, S. *poolt* vastu. – Erelt, T., Leemets, T., Mäearu, S., Raadik, M. Keelenõuanne soovitab. Eesti Keele Sihtasutus, 1996.
14. Saari, H. Võrratu võrdlemine. – Keelehääling. Tallinn, 1976.
15. Uuspõld, E. *des-* ja *mata*-vormide kaassõnastumine ja eesti komareeglid. – Keele kannul. Pühendusteos Mati Ereli 60. sünnipäevaks 12. märtsil 2001. Tartu Ülikooli eesti keele õppetooli toimetised 17. Tartu Ülikooli Kirjastus, 2001.